

Datum: 21 juni 2019

Onderwerp: VNG over AO Uitgangspuntennotitie Cultuurbeleid 2021-2024

Geachte dames en heren,

Op 20 juni sprak de VNG bij monde van Sjoerd Feitsma, voorzitter van onze bestuurlijke delegatie cultuur en media, tijdens uw rondetafelgesprek over de uitgangspunten cultuurbeleid 2021-2024. Dit betrof desgevraagd de onderwerpen structuurverandering en arbeidsmarkt. Gelet op het AO van 27 juni volgt thans de meer integrale VNG-input over de elementen in de Kamerbrief.

Wij vragen uw aandacht voor:

- Stedelijke Cultuurregio's
 - Samenwerking o.b.v. profielen en proeftuinen doorzetten
 - Plek in subsidieregeling culturele basisinfrastructuur vereist
 - Tijdige beoordeling gevolgen voor culturele infrastructuur in het land
- Verbreding en Vernieuwing
 - Structuurverandering BIS is verbetering
 - Aandachtspunten bij categorieën instellingen
- Een sterke cultuursector: eerlijke beloning vergt afdoende budget
- Cultuur van en voor iedereen: eens met thema's minister en met aansluiten op lokale initiatieven
- Fondsen: termijnen meerjarige subsidies en beleidskader afstemmen met de medeoverheden.

Hieronder gaan we nader op deze punten in.

Stedelijke cultuurregio's

1. Samenwerking o.b.v. profielen en proeftuinen doorzetten

Wij waarderen de wijze waarop de minister in de afgelopen periode heeft samengewerkt met gemeenten en provincies. Zoals zij stelt in haar Kamerbrief staat deze samenwerking ten dienste van het culturele veld en het publiek. Mede op basis van onafhankelijk onderzoek *'Pas de deux? Het ruimtelijk samenspel van cultuur en economie in Nederland: een beleidsverkenning'* door Atelier Tordoir/Regioplan en het advies *'Cultuur stad, land en regio'* van de Raad voor Cultuur zijn er vooralsnog 15 stedelijke regio's gevormd. Ieder van hen heeft voor 1 november jl. een cultureel profiel ingediend met inbreng van de cultuursectoren, burgers en indien gewenst adviesraden. De daarbij behorende proeftuin-voorstellen gericht op verbreding en vernieuwing in 2019 en 2020 die de regio's deels zelf bekostigen worden door de minister voorzien van cofinanciering. Zij wil dit beleid, naar ons idee terecht, doorzetten in de jaren erna.

2. Plek in subsidieregeling culturele basisinfrastructuur vereist

Wel missen wij in de ontwerp-subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2021-2024 de aansluiting van de te subsidiëren instellingen en festivals met de stedelijke cultuurregio's nieuwe stijl. Er wordt evenals in de huidige subsidieregeling slechts gesproken over grote gemeenten (3), kernpunten (8, waarvan 7 aparte steden en Brabantstad) en regio's (4, in feite de landsdelen noord, oost, midden en zuid). Deze zijn in wisselende samenstelling gekoppeld aan theateraanbod (artikel 3.9.), dans (3.11.), symfonieorkesten (artikel 3.13.), grootschalig en overig opera-aanbod (artikel 3.19. en 3.20.). Nieuw zijn de regionale musea, gekoppeld aan een provincie (artikel 3.26.).

Onze verbetervoorstellen zijn:

- Ten eerste achten wij het juist om aan de landsdelen niet de benaming regio te geven in de subsidieregeling, maar landsdeel;
- Ten tweede moeten de stedelijke regio's nieuwe stijl een plek krijgen in deze regeling. Ten aanzien van alle te subsidiëren organisaties, die in deze regio's actief zijn, moeten er garanties worden ingebouwd dat zij in de subsidieaanvragen hun regionale inbedding motiveren. Dit moet vervolgens een belangrijk beoordelingscriterium bij de subsidiëring worden. Ook het reflectiemoment met de stedelijke regio's in februari 2020 over de binnengekomen subsidieaanvragen gericht op de adviesvraag aan de Raad voor Cultuur dient een plek te krijgen;
- Ten derde moet regionale spreiding bij die organisaties die in de regeling niet specifiek gekoppeld zijn aan een grote gemeente, kernpunt of landsdeel eveneens een beoordelingscriterium zijn, want het uit beeld raken van een afdoende regionaal evenwicht kan ook nu weer een risico worden.

3. Tijdige beoordeling gevolgen voor culturele infrastructuur in het land

Tot slot bepleiten wij gelet op de daadwerkelijke implementatie van het rijksbeleid nieuwe stijl dat de Raad voor Cultuur vóór het openbaar maken van zijn BIS-adviezen en van de fondsbeslissingen over de meerjarig te subsidiëren instellingen en festivals een totaalfoto en -beoordeling maakt. Dit met het oog op de gevolgen van dit alles voor de culturele infrastructuur in de stedelijke cultuurregio's mede in relatie tot de eerder door hen ingediende profielen.

Verbreiding en vernieuwing

1. Structuurverandering BIS is verbetering

De VNG is voorstander van de beoogde structuurverandering in de BIS. Van een overleg over slechts een beperkt aantal instellingen kan er hierdoor een breder openbaar en transparant gesprek plaatsvinden tussen alle betrokken overheden en in samenspraak met het veld. Dit betreft o.a.: organisaties en festivals die (talent)ontwikkeling begeleiden, verruimen van publieksbereik en instellingen die een structurele rol vervullen in het middensegment.

2. Aandachtspunten bij categorieën instellingen

Het is te prijzen dat de jeugdpodiumkunsten in de breedte aandacht krijgen in de BIS en daarmee gelijkwaardig worden aan het aanbod voor volwassenen. Wel zijn er zorgen over de beschikbare budgetten. Dit laatste geldt ook voor de festivals. Het beoogde beleid voor de sectorcollecties podiumkunsten achten wij noodzakelijk om dit erfgoed niet voor ons land verloren te laten gaan. Soms is het aantal te subsidiëren voorzieningen wat mager om de betrokken disciplines in het gehele land over het voetlicht te krijgen zoals bij de presentatie-instellingen beeldende kunst, de

dans en de festivals. Musea met een gemeentelijke of provinciale collectie van (inter)nationaal belang verdienen de voorgenomen en eerder door ons bepleite landelijke impuls via het inschakelen van onafhankelijke deskundigen door het Rijk.

Een categorie die per 2013 uit de BIS verdwenen was komt tot onze tevredenheid weer terug: de ontwikkelinstellingen. Wij constateren dat de productiehuisen podiumkunsten, tot 2021 een aparte categorie in de BIS, hiertoe ook gaan behoren. Het gaat blijkens de ontwerp-subsidieregeling om instellingen die als kernactiviteit het faciliteren, begeleiden en ontwikkelen van talentvolle en innovatieve makers en/of het ontwikkelen van een discipline op het gebied van de podiumkunsten, beeldende kunst, film, letteren en/of ontwerp hebben (artikel 3.45.). Het is voor de regio's van belang dat er een culturele keten is en hierover met het Rijk in gesprek te zijn. Hiertoe behoren structurele voorzieningen zoals ontwikkelinstellingen die de schakel vormen tussen basis en top. Zij kunnen talenten kansen geven en daardoor behouden, maar hun aanwezigheid kan ook de mogelijkheid bevorderen om aan het publiek een verbreed en vernieuwd aanbod in diverse genres te bieden.

Een sterke cultuursector

Wij onderschrijven de principes van eerlijke beloning. Het is echter de vraag of de minister voldoende compensatie biedt voor de achterblijvende arbeidsvoorwaarden, met name voor de instellingen, festivals en makers die via de fondsen worden gesubsidieerd. Wij zouden gelet op eerdere berekeningen vanuit het veld graag een meer gedetailleerd inzicht hierin willen hebben. Immers, als de minister te weinig bekostigt, dan kan dit lokaal een negatief effect hebben op het publiek en/of de vertoningsplekken zoals podia (en daarmee in veel gevallen ook de gemeenten).

Gemeenten hebben diverse rollen en dienstonderdelen (van subsidiënt tot verhuurder), ook hebben zij te maken met diverse typen organisaties en makers (van gevestigde instellingen met verbindend verklaarde Cao's tot beginnende zzp-ers). Het uitgangspunt voor de lokale overheden richting het culturele veld zal derhalve veelal zijn: pas toe of leg uit. Ook het eigen verdienvermogen moet een aandachtspunt blijven. Voorts kan het zijn dat er gelet op de zorgelijke financiële situatie van veel gemeenten wel een reële prijs wordt betaald, maar minder product wordt afgenomen. Dit laatste kan gevolgen hebben voor de culturele keten in de regio.

Cultuur van en voor iedereen

Gezamenlijke programma's blijken een goed vliegwiel om samen te werken aan actuele en urgente opgaven. De thema's die de minister voor ogen heeft staan ook bij gemeenten hoog op de agenda: cultuurparticipatie met inclusie voor moeilijk bereikbare groepen o.a. via de verbinding van zorg en sociaal werk met cultuur en de integrale aanpak van cultuureducatie binnen diverse onderwijstypen. Wij benadrukken het verstandig te vinden dat de minister wil aansluiten bij lokale initiatieven: dit zorgt voor een betere inbedding en belast de gemeentelijke budgetten niet extra. Ook de ideeën voor internationale activiteiten en uitwisseling sluiten aan op wat veel gemeenten beogen.

Fondsen

Wij achten het noodzakelijk dat de fondsen hun termijnen voor meerjarige subsidies gelijkstellen met die van de overheden. De vereenvoudiging van de regelingen en het gezamenlijke contact van de fondsen met de stedelijke cultuurregio's die de minister beoogt juichen wij toe. Om daadwerkelijk mede vorm daaraan te geven willen wij graag betrokken worden bij het nieuwe beleidskader voor de fondsen. Het niet doorzetten van de € 10 miljoen fondsengeld ten behoeve van het honoreren van positief beoordeelde instellingen kan met name bij het Fonds Podiumkunsten problemen geven. De VNG vraagt aandacht voor het daardoor mogelijk te sterk beperken van flexibele budgetten voor kortere periodes ten behoeve van bijzonder aanbod en programmering